

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра методики музичного виховання та диригування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор науково-педагогічної
роботи _____

“ ____ ” _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Педагогічна практика за першим (бакалаврським рівнем)

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Освітня програма: Середня освіта / Музичне мистецтво

Спеціальність: 014 Середня освіта

Спеціалізація: 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)

та

Галузь знань: 02 Культура і мистецтво

Освітня програма: Музичне мистецтво

Спеціальність: 025 Музичне мистецтво

Спеціалізація: 025 Музичне мистецтво (Хорове диригування)

Навчально-науковий інститут мистецтв

Івано-Франківськ – 2017 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
(повне найменування вищого навчального закладу)

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Колубаєв Олег Леонідович – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри методики музичного виховання і диригування

Обговорено та рекомендовано до видання Вченою радою Навчально-наукового інституту мистецтв

“ ___ ” _____ 20___ р., протокол № _____ (підпис)
(прізвище та ініціали)

Затверджено на засіданні кафедри методики музичного виховання і диригування

“ ___ ” _____ 20___ р., протокол № _____ (підпис)
(прізвище та ініціали)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС (для денної форми навчання) – 3	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка, 02 Культура і мистецтво	Нормативна	
	Спеціалізація: 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво), 025 Музичне мистецтво (Хорове диригування)		
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		III	III
Індивідуальне науково-дослідне завдання звіт <small>(назва)</small>		Семестр	
Загальна кількість годин – 90 год.		VI	VI
		Аудиторні	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 30 самостійної роботи студента – 15	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>	60 год.	60 год.
		Індивідуальні	
		год.	год.
		Лабораторні	
		__ год.	__ год.
		Самостійна робота	
		30 год.	30 год.
Індивідуальні завдання: __ год.			
Вид контролю: <i>Іспит (захист практики) –VI семестр</i>			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (у відсотках):

для денної форми навчання – 67% : 33%

для заочної форми навчання – 67% : 33%

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Педагогічна практика» (у дошкільних навчальних закладах) складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів

Галузі знань: 01 Освіта / Педагогіка

Освітня програма: Середня освіта / Музичне мистецтво

Спеціальність: 014 Середня освіта

Спеціалізація: 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво);

та

Галузі знань: 02 Культура і мистецтво

Освітня програма: Музичне мистецтво

Спеціальність: 025 Музичне мистецтво

Спеціалізація: 025 Музичне мистецтво (Хорове диригування).

Виробнича педагогічна практика – одна з основних узагальнюючих форм навчального процесу, спрямованих на формування висококваліфікованого спеціаліста. **Предметом** вивчення навчальної дисципліни «Педагогічна практика» (у дошкільних навчальних закладах) є послідовне продовження ознайомлення студентів з майбутньою педагогічною роботою, що дає змогу вивчити головні виробничі етапи, закріпити теоретичні знання, набути практичних навичок роботи з дітьми в ланці дошкільної освіти.

Слід підкреслити тісні **міждисциплінарні взаємозв'язки** предмета «Педагогічна практика» з блоком дисциплін фундаментального та професійно-орієнтованого циклу навчального плану, а саме: педагогіка, психологія дошкілля, методика музичного виховання, хоровий клас, хорознавство, історія, історія музики, гра на музичному інструменті, сольфеджіо, гармонія, аналіз музичних форм, постановка голосу, вокальний ансамбль та інших.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Пізнавальна робота спеціаліста. Функції та посадові обов'язки музичного керівника дошкільних навчальних закладів.

2. Методи та прийоми роботи музичного керівника дошкільних навчальних закладів.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Основною метою педагогічної виробничої практики є підготовка студентів до виконання функцій музичного керівника дошкільних навчальних закладів. Організація педагогічної практики в дошкільному навчальному закладі має навчити студентів застосовувати знання й уміння, здобуті під час вивчення фахових дисциплін, їх методик та дисциплін психолого-педагогічного циклу.

1.2. Найголовнішими завданнями педагогічної практики вважаються:

1. Забезпечення зв'язку теоретичних знань фахових дисциплін з реальним педагогічним та виховним процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних і виховних завдань, а відтак – формування у студентів психологічної готовності до роботи в дитячому садочку.

2. Виховання у студентів стійкого інтересу і любові до професії музичного керівника дошкільних освітніх закладів, формування умінь та навичок, що сприяють розвитку у них професійних якостей музичного керівника, потреби в педагогічній освіті.

3. Усвідомлення значущості соціально-психологічних, психологічно-педагогічних, методичних та творчих основ взаємодії педагога й вихованця.

4. Підготовка студентів до підсумкової державної атестації та збір матеріалів до написання бакалаврських робіт.

5. Ознайомлення студентів із сучасним станом навчально-виховної роботи в дошкільних освітніх закладах, передовим педагогічним досвідом і їх включення до розв'язання посильних навчально-виховних проблем.

У результаті вивчення модуля студент повинен **знати:**

- базові положення нормативних документів у галузі музично-естетичної освіти;
- зміст та структуру базової «Програми виховання в дошкільних закладах» та профільних програм з музичного виховання дошкільнят, а також відповідних підручників;
- структуру та види діяльності дітей під час проведення музичних занять у дошкільному освітньому навчальному закладі;
- способи діагностики та стимулювання досягнень дошкільнят з музичного виховання;
- особливості організації навчально-виховного процесу в сучасних дошкільних освітніх закладах;
- особливості застосування ТЗН в умовах навчально-виховної діяльності музичного керівника;
- основні форми організації навчально-виховної діяльності дошкільнят;
- особливості роботи музичного керівника з різними віковими категоріями;
- вікові особливості психологічного та фізичного розвитку дітей дошкільного віку;
- зміст базових програм та інші альтернативні сучасні програми з музичного виховання;
- етапи і методику підготовки до занять;
- схему плану-конспекту музичного заняття;
- основні види діяльності і методику їхньої організації на музичному занятті;

Вміти:

- застосовувати на практиці отримані знання з учбових музичних дисциплін;
- планувати перспективну і поточну роботу музичного керівника;
- використовувати різноманітні форми, методи і прийоми музичного виховання і розвитку дитини дошкільного віку;

- вивчити особистість дошкільника, його загальний і музичний розвиток під впливом організованого педагогічного процесу;
- разом із вихователем групи вирішувати поставлені «Програмою виховання в дошкільних закладах» завдання музичного розвитку дитини;
- підтримувати емоційне переживання дітей від сприйняття музики, створювати атмосферу дружних колективних прагнень, активність, зацікавленість дітей;
- ознайомлюватись з документацію музичного керівника:
 1. перспективний план;
 2. календарний план;
 3. планування музичних розваг;
 4. планування індивідуальних і колективних консультацій вихователів.
- формувати в дітей можливість вслухатися в музику, відчувати різний характер музичних творів, впізнавати знайомі пісні, окремі фрагменти із творів, висловлюватись про них;
- формувати у дитини елементарні навички розпізнавання засобів музичних звуків за висотою, метроритмом, темпом динамікою й тембром;
- навчити дітей індивідуальному і колективному виразному співу, поступово розвиваючи їх співочі інтонації та співочі голоси;
- навчити дітей виконувати згідно різноманітним характеристикам музики і засобами музичної виразності різні фізкультурні, танцювальні і образно-драматизовані рухи, спонукаючи дітей на основі розвитку їх творчих можливостей до придумування нових варіантів рухів і складання елементарних танцювальних композицій;
- навчити дітей виконавських прийомів гри на дитячих музичних інструментах, вмінню організовувати ансамбль чи оркестр дитячих інструментів, аранжуючи для нього дитячі пісні і п'єси;

- стимулювати і активізувати всю музично-художню діяльність дітей засобом знання практикантами достатньої кількості творів дитячого репертуару, вміння добре читати на інструменті ноти з листка, підбирати «на слух», транспонувати, імпровізувати і складати музичні твори в простій формі.

Компетенції:

Компетенції соціально-особистісні

- Здатність учитися;
- Здатність до критики й самокритики;
- Креативність, здатність до системного мислення;
- Адаптивність і комунікабельність;
- Наполегливість у досягненні мети;
- Турбота про якість виконуваної роботи;
- Толерантність.

Загальнонаукові компетенції

- Базові уявлення про основи філософії, психології, педагогіки, культурології, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, знання вітчизняної історії, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати в професійній і соціальній діяльності;

- Базові знання фундаментальних розділів української та світової педагогічної науки, в обсязі, необхідному для володіння ними в обраній професії;

- Базові знання в галузі інформатики й сучасних інформаційних технологій; навички використання програмних засобів і навички роботи в комп'ютерних мережах, уміння створювати бази даних і використовувати інтернет-ресурси;

- Базові знання в галузі, необхідні для освоєння загально-професійних дисциплін.

Інструментальні компетенції

- Здатність до письмової й усної комунікації рідною мовою;
- Знання іншої мови (мов);
- Навички роботи з комп'ютером;
- Дослідницькі навички;
- Навички управління інформацією.

Професійні компетенції

Загально-професійні компетенції

- Базові уявлення про різноманітність об'єктів предмету діяльності;
- Базові уявлення про музичну педагогіку, як сукупність фахових дисциплін;
- Розуміння цілісного рішення об'єкту на основі емоційно-чуттєвого сприйняття музичної форми;
- Володіння методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації предмету діяльності;
- Застосування основних методів аналізу й оцінки стану об'єктів предметів діяльності;
- Базові уявлення про основні закономірності й сучасні досягнення в методиці музичного виховання;
- Володіння методикою загальної музичної освіти, методами навчання музики та музичного виховання
- Практичне й оперативне застосування знань, вмінь до конкретних професійних ситуацій.

Спеціалізовано-професійні компетенції

- Застосовування професійно-профільованих знань у репетиційній, концертній, педагогічній, науково-дослідницькій, музикознавчій роботі;
- Використання нормативних документів в концертній, диригентській та навчально-педагогічній, науково-дослідницькій, музикознавчій роботі;
- Знання основних шляхів пошуку виконавських засобів втілення художнього образу у виконавській, педагогічній діяльності;

- Використання професійно-профільованих знань у виконавській, педагогічній, науково-дослідницькій, музикознавчій діяльності;
- Використання теоретичних знань та володіння музичним матеріалом різних епох для виконавської, педагогічної, науково-дослідницької, музикознавчої роботи;
- Використання професійно-профільованих знань та навичок при вихованні та навчанні музикантів, у процесі формування естетичних поглядів, тенденцій та художніх смаків;
- Використання знань, умінь і навичок зі спеціалізованих професійних дисциплін в процесі вирішення практичних завдань.
- Здатність до самостійного пошуку музичного матеріалу в мережі Інтернет, репертуарних збірках, навчально-методичних посібниках;
- Спроможність застосовувати на практиці знання з основ комп'ютерного аранжування;
- Володіння технологією елементарного звукозапису та нотного набору.

В процесі проходження практики студенти виконують такі види діяльності:

- Знайомляться з навчально-матеріальною базою дошкільного закладу, оформленням групи, актового залу, кабінету музичного керівника.
- здійснюють знайомство з педагогічним колективом, системою роботи вихователя групи та музичного керівника;
- вивчають психолого-педагогічні особливості розвитку дітей різного віку;
- надають допомогу вихователям в проведенні виховної роботи з дітьми в умовах дошкільного дитячого закладу;
- спостерігають за виховною роботою вихователів груп та музичного керівника;
- допомагають у підготовці та проведенні дитячих свят;
- проводять розваги, дидактичні ігри, розучують пісні і танці;

- виготовлених атрибутів для ігор, прикрас до святкових ранків та вечорів розваг.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин 3 кредити ЄКТС.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Пізнавальна робота спеціаліста. Функції та посадові обов'язки музичного керівника дошкільних навчальних закладів.

Тема 1. Організація діяльності дошкільного освітнього навчального закладу. Система роботи, розклад занять та внутрішній розпорядок. **Тема 2.** Організація та забезпечення навчально-виховного процесу в дошкільних навчальних закладах. Навчальні програми. **Тема 3.** Вивчення календарно-тематичного планування роботи музичного керівника. Ознайомче відвідування занять з метою вивчення їх структури, ефективних методів та прийомів навчання. Пробне проведення елементів музичних занять.

Змістовий модуль 2. Фахова діяльність музичного керівника дошкільного навчального закладу.

Тема 1. Роль і функції музичного керівника, вихователя. **Тема 2.** Методи, прийоми роботи, види діяльності дітей на музичних заняттях. Типи занять. Структура музичного заняття. **Тема 3.** Проведення залікових музичних занять. Самоаналіз та аналіз музичного заняття чи виховного заходу. Оформлення документації. Складання звіту з педагогічної практики.

3. Структура навчальної дисципліни												
Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	л а б	і н д	с.р.		о	л	п	л а б	ін д
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1.												
Змістовий модуль 1. Пізнавальна робота спеціаліста. Функції та посадові обов'язки музичного керівника дошкільних навчальних закладів.												
Тема 1. Організація діяльності дошкільного освітнього навчального закладу. Система роботи, розклад занять та внутрішній розпорядок.	9	-	6	-	-	3	9	-	6	-	-	3
Тема 2. Організація та забезпечення навчально-виховного процесу в дошкільних навчальних закладах. Навчальні програми.	9	-	6	-	-	3	9	-	6	-	-	3
Тема 3. Вивчення календарно-тематичного планування роботи музичного керівника. Ознайомче відвідування занять з метою вивчення їх структури, ефективних методів та прийомів навчання. Пробне проведення елементів музичних занять.	27	-	18	-	-	9	27	-	18	-	-	9
Разом за змістовим модулем 1	45	-	30	-	-	15	45	-	30	-	-	15
Змістовий модуль 2. Фахова діяльність музичного керівника дошкільного навчального закладу												
Тема 1. Роль і функції музичного керівника, вихователя.	9	-	6	-	-	3	9	-	6	-	-	3
Тема 2. Методи, прийоми роботи, види діяльності дітей на музичних заняттях. Типи занять. Структура музичного заняття.	9	-	6	-	-	3	9	-	6	-	-	3
Тема 3. Проведення залікових музичних занять. Самоаналіз та аналіз музичного заняття чи виховного заходу. Оформлення документації. Складання звіту з педагогічної практики.	27	-	18	-	-	9	27	-	18	-	-	9

Разом за змістовим модулем 2	45	-	30	-	-	15	45	-	30	-	-	15
Усього годин	90	-	60	-	-	30	90	-	60	-	-	30

4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Організація діяльності дошкільного освітнього навчального закладу. Система роботи, розклад занять та внутрішній розпорядок.	3
2	Організація та забезпечення навчально-виховного процесу в дошкільних навчальних закладах. Навчальні програми.	3
3	Вивчення календарно-тематичного планування роботи музичного керівника. Ознайомче відвідування занять з метою вивчення їх структури, ефективних методів та прийомів навчання. Пробне проведення елементів музичних занять.	9
4	Роль і функції музичного керівника, вихователя.	3
5	Методи, прийоми роботи, види діяльності дітей на музичних заняттях. Типи занять. Структура музичного заняття.	3
6	Проведення залікових музичних занять. Самоаналіз та аналіз музичного заняття чи виховного заходу. Оформлення документації. Складання звіту з педагогічної практики.	9
Всього годин		30

5. Методи навчання

З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності бакалаврів під час проведення індивідуальних і практичних занять застосовуються такі навчальні технології:

- Практичні заняття, бесіда, демонстрація, власний показ, мікровикладання;
- відкрите залікове музичне заняття;
- задача концертної програми (2 твори з дитячим колективом чи ансамблем) або підготовка музичного свята;
- відео-презентації концертних виступів;
- аудіопрослуховування творів різних жанрів та стилів.

6. Організація та проведення пробних музичних занять

Пробні музичні заняття проводяться впродовж двох тижнів проходження педагогічної практики у VI семестрі (III курс) згідно розкладу. За період практики студент проводить в різноманітних формах 9 пробних музичних занять.

Примірний розподіл пробних занять в дошкільних закладах:

VI семестр

№ пп	Вид занять	Кількість занять
1.	Елементи занять у різних групах	3
2.	Музичне заняття в молодшій групі	1
3.	Музичне заняття в середній групі	1
4.	Музичне заняття в старшій групі	1
5.	Гра на дитячому музичному інструменті	1
6.	Ранкова гімнастика	1
7.	Святковий ранок	1
	Всього	9

Розпочинаємо зі спостереження, аналізу та проведення часткових елементів занять.

Перші пробні музичні заняття в кожній групі детально готуються студентами з допомогою і під керівництвом музичного керівника та керівника практики.

Студенти проводять ранкову гімнастику, розваги, беруть активну участь в святкових ранках: в підготовці, оформленні і проведенні, в індивідуальній роботі з дітьми, в навчанні гри на дитячих музичних інструментах і т.д.

Кожне музичне заняття аналізується групою студентів-практикантів під керівництвом викладача-методиста з музичного виховання (може бути присутній музичний керівник, викладач педагогіки, методист дошкільного закладу).

Примірна схема аналізу музичного заняття :

- Вид заняття, його організація, структура.

- Якість підготовки учня до заняття.
- Мета кожного розділу заняття, його виховні, розвиваючі, навчальні завдання.
- Методика проведення всіх видів музичної діяльності на занятті.
- Образність, доступність, стислість викладу нового матеріалу.

Методи перевірки знань дітей:

- Постановка розвиваючих запитань перед дошкільнятами, їх контрастність.
- Активність дітей.
- Способи підтримки уваги, інтересу дітей в різних видах музичної діяльності.
- Використання наочності.
- Індивідуальна робота з дітьми на занятті.
- Вміння підвести підсумок заняття.

За період проходження практики студенти ведуть таку документацію:

1. Конспекти музичних занять.
2. Щоденник спостережень музичних занять.
3. Характеристику на студента-практиканта видану керівництвом дошкільного навчального закладу з оцінкою роботи.

Документація ведеться грамотно, акуратно, без зайвого художнього оформлення.

Перед музичним заняттям студент одержує консультації. Консультація проводиться музичним керівником, де рекомендується разом з студентом-практикантом скласти план музичного заняття, намітити прийоми роботи над кожним твором, охарактеризувати особливості та можливості дітей даної групи в різних видах музичної діяльності і т.д. Крім цього, консультація проводиться викладачем-методистом, уточнює вибір методів і прийомів проведення заняття і його організацію, написання конспекту.

Вся документація перевіряється керівником практики, він здійснює контроль за ходом виробничої практики, оцінює кожне заняття,

6. Методи контролю
VI навчальний семестр. Модульний контроль №1 (контрольне заняття)

№ п/п	Теми, що виносяться на контрольний захід	Максимальний бал
1.	Оцінювання знань з фахової дисципліни	40
2.	Оцінка за володіння методикою роботи у дошкільних навчальних закладах	
3.	Оформлення звітної документації	

VI навчальний семестр. Модульний контроль №2 (Контрольне заняття)

№ п/п	Теми, що виносяться на контрольний захід	Максимальний бал
1	Проведення підсумкового музичного заняття.	40
2	Проведення музичних свят, ранків, виховних заходів.	

Розподіл балів, які отримують студенти

Іспит у VI семестрі

Поточне тестування та самостійна робота		Підсумковий захист практики (іспит)	Сума
Модульний контроль №1	Модульний контроль №2	20	100
40	40		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. Методичне забезпечення

1. Методичні рекомендації з організації та проведення педагогічної практики студентів старших курсів музично-педагогічного факультету. (Упоряд. А.Г.Калиниченко, Т.О.Бодрова). – К.: УДПУ ім. М.Драгоманова, 1995.

2.Методичні рекомендації по складанню програм практики студентів вищих навчальних закладів України. – К.: Міносвіти України, № 3. 1-5/97 від 14 лютого 1996 року.

8. Рекомендована література

Базова

1. Абдуллин Э.Б. Методологический анализ проблем музыкальной педагогики в системе высшего образования: Учеб. Пособие / Э.Б. Абдуллин. – М.: Прометей, 1990. – 186 с.
2. Амонишвили Ш.А. Психологические основы педагогики сотрудничества / Ш.А. Амонишвили . – К.: Освіта, 1991. – 111 с.
3. Грицюк Б.А., Домбровський С.В. Студент – класний керівник, вихователь: Метод. Рекомендації. – Івано-Франківськ, 1994. – 17 с.
4. Дзюпина Е., Дувірак Д., Кияновська Л., Яросевич Л. Українська музична література. – Тернопіль: СМТ "Астон". – Ч.І. – 2000.
5. Зязюн І.А. Безсвідомість. Підсвідомість. Творчість // Мистецтво і освіта. – 2001. № 3. – С. 10-14.
6. Левин В. А. Воспитание творчества / В. А. Левин. – М., 1977– 210 с.
7. Манилюк Ю. С. Щоденник вихователя дошкільного навчального закладу (календарно-тематичне планування). - Тернопіль: Мандрівець, 2006.
8. Методика музыкального воспитания в детском саду: Учебник для учащихся педагогических училищ / Н. А. Ветлугина. - М.: Просвещение, 1989.
9. Мистецтво в патріотичному та інтернаціональному вихованні / А. І. Муха та ін. – К.: Наук. думка, 1998. – 84с.
10. Новиков Б.В. Творчество и философия. – К.: Политиздат, 1989. – 190 с.
11. Падалка Г. Н. Взаимодействие учебных дисциплин в профессиональной подготовке студентов музыкально-педагогического факультета / Г. Н. Падалка // Взаимодействие педагогического вуза и школы в музыкально-эстетическом воспитании : [сб. науч. трудов]. – К.: КГПИ им. А.М. Горького, 1984. – С.116 – 123.
12. Рубальська Н . Календарне планування музичних занять // Палітра педагога. - 2003. - № 3. - С. 27 -31 .
13. Рудницька О.П. Музыка і культура особистості: проблеми сучасної педагогічної освіти. Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 1998. – 248 с.
14. Ростовський О. Педагогіка музичного сприймання / Олександр Ростовський. – К.: ІЗМН, 1997. – 256 с. – (Навчальний посібник).
15. Сорока Т. В. Музичне виховання дітей переддошкільного віку . - Запоріжжя : ЛПСПЛТД, 2002. - 84 с.
16. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості :Підручник .-К. Міленіум, 2006.-346.
17. Шевчук А. Сучасні підходи до організації свят і розваг: методичні рекомендації // Дошкільне виховання. - 2000. - № 3. - С. 5 -7 .

Допоміжна

1. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі: навч. посіб./ О. В.Безпалько. - К.: ЦУЛ, 2009. - 208 с.
2. Горопаха Н. М. Педагогічна практика за вимогами кредитно-модульної системи: навч. посіб./ Н. М.Горопаха, Т. І.Поніманська. - К.: Слово, 2009. - 280 с.
3. Наукова школа академіка Алли Богущ: монографія/ упоряд. і заг. ред. А. М. Богущ. - К.: Слово, 2009. - 528 с.
4. Наукові записки. - Острог: Острозька акад., 2009. - 520 с. - (Психологія і педагогіка; Вип. 13).
5. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук. праць: наук. записки РДГУ. Вип. 39. - Рівне: РДГУ, 2009. - 202 с.
6. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук. праць: наук. записки РДГУ. Вип. 40. - Рівне: РДГУ, 2009. - 176 с
7. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб./ В. Л.Ортинський. - К.: Центр учбової л-ри, 2009. - 472 с.
8. Соціальна педагогіка: підручник/ за ред. Капської А. Й.. - 4-те вид., перероб., і допов.. - К.: ЦУЛ, 2009. - 488 с.
10. Борисюк Л. Наукові принципи роботи педагога з обдарованими дітьми/ Л. Борисюк //Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук. праць РДГУ. - Рівне: РДГУ, 2008. - Вип. 40. - С. 72
11. Буханевич Н.В. Розумовий розвиток учнів основної школи/ Н.В. Буханевич //Наукові записки/ Нац. ун-т "Острозька академія". - Острог: Вид-во Нац. у-ту " Острозька академія", 2007. - Вип.9. - С. 58-64.
13. Гандабура О.В. Проблема визначення професійно-педагогічної активності/ О.В. Гандабура //Наукові записки/ Нац. ун-т "Острозька академія". - Острог: Вид-во Нац. у-ту " Острозька академія", 2008. - Вип.9. - С. 105-111.
14. Забута Т. Дитяче самоврядування в педагогічній теорії та практиці: ретроспективний огляд/ Т. Забута //Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук. праць РДГУ. - Рівне: РДГУ, 2008. - Вип. 40. - С. 140-147.
16. Краснова Н.П. Етика ставлення соціального педагога до своєї праці/ Н.П. Краснова //Соціальна педагогіка: теорія та практика. - Луганськ, 2009. - №4. - С. 84-92.
17. Луцик Д. Актуальні проблеми педагогічної науки в Україні/ Д. Луцик, В. Ковальчук //Початкова школа: науково-методичний журнал. - Київ, 2010. - № 2. - С. 1-4.
18. Мартиненко С. Особливості педагогічної взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу, наукової та соціально-гуманітарної діяльності/

С. Мартиненко //Вища школа: науково-практичне видання. - К., 2009. - №11. - С. 32-39

19. Мельничук Л. Соціальний розвиток молодших школярів у світлі педагогічного досвіду А. С. Макаренка/ Л. Мельничук //Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук. праць РДГУ. - Рівне: РДГУ, 2008. - Вип. 40. - С. 147-150.

20. Педагогічна практика з дисциплін мистецького спрямування: технології впровадження у навчальний процес ЗОШ : [навч. посіб. / Л. М Масол., І. С. П'ятницька-Позднякова, О. А. Бурля та ін.] ; за ред. І.С. П'ятницької-Позднякової. – Миколаїв : Вид-во Миколаївського державного університету, 2006. – 116 с.

21. Попелюк О. Мати українських дітей : педагогічні праці Софії Русової і сьогодні є основою для національної освіти в Україні / О. Попелюк //Україна молода. - Київ, 2010. - №31. - С. 12

22. Рудницька О. Покликана бути вчителем : Заслужений учитель України Надія Метчик/ О. Рудницька //Дивослово: науково-методичний. - Київ, 2009. - №12. - С. 21 - 23.

23. Семеног О. Секрет феномена наукового керівника : [наукова школа Н. Й. Волошиної]/ О. Семеног //Українська література в загальноосвітній школі: науково-методичний журнал. - Київ, 2010. - №1. - С. 11-12

24. Семенюк-Іванюк Л. Ідеї розвитку педагогічної логіки А. С. Макаренка в умовах сучасних педагогічних інтерпретацій/ Л. Семенюк-Іванюк //Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук. праць РДГУ. – Рівне., 2008. - Вип. 40. - С. 14-19